

ЦЕРКВИ — КОРОННЕ МІСЦЕ!

Коронне, цебто найпочесніше, найпрестижніше, найпомітніше. Аби святий храм з нього проглядав велично і пишно. Саме такими канонами керувалися зодчі минувшини, залишивши для наступних поколінь безцінні пам'ятки архітектури та культури. Серед них Софія Київська, зведена Ярославом Мудрим у 1017-1042 роках. Головний храм (раніше збудована Десятинна церква) мав призначення переконувати люд в силі і міці держави, непохитності християнської віри. Цьому завданню слугував і вибір місця на перехресті доріг перед просторим торговим майданом, який через багато століть став називатися іменем Богдана Хмельницького.

Зразок Софії, де треба розміщувати церкви, як і віра християнська, поширився на просторах тогочасної Київської Русі. І став еталоном на тисячоліття. З погляду вибору місця для храмів пізніше почали користуватися не тільки православні, а й католики, уніати, іудеї.

Найдавнішою такою пам'яткою у нашому районі є кам'яна Успенська церква в Дорогобужі, датована 1577-1582 роками, зведена на фундаментах Успенського православного монастиря XI століття. На помітному підвищенні, не раз перебудована і добудована, вона й сьогодні виглядає велично та урочисто. Оточуючий її ландшафт лише підкреслює ці якості.

На якихось десятках-півтора літ відстає у віці від Дорогобужської синівська церква Іоанна Богослова — найстаріша пам'ятка волинського дерев'яного зодчества. За переказами, якраз у ній загони козаків, які вливалися до війська Богдана Хмельницького, освячували свою зброю. Її куполи, як і попередньої, проглядаються майже з усіх кутків великого села.

Мудро вчинила понад 360 років тому володарка Гощі Регіна (Ірина) Соломирецька-Гойська, облюбивши для храму престижну місцину на підвищенні зразу ж за повноводою Корчицею, хоча переважна більшість поселенців тогочасного містечка мешкала на лівому боці річечки з дуже заболоченими берегами. Бо вельможна пані передбачала розквіт піддан-

затвердила для своїх громадян право вільно сповідувати будь-яку релігію. Чому ж ним не скористатися?

Похвально, що серед прихильників православної віри нашого містечка є немало ініціаторів будівництва нової церкви. Вони й подали необхідне прохання на розгляд місцевої влади. Остання пішла назустріч і не тільки розглянула важливе питання, а й, можливо, децю поспішно виділила земельну ділянку... на смузї скверу по вулиці Радянській, затисненій з трьох боків висотними будинками. Крім того, перегородивши раніше запроєктовану на перспективу розвитку Гощі вулицю Терентія Новака, яка у майбутньому мала з'єднати вулицю Шкільну з автотрасою Київ-Чоп. Не врахували тут проєктанти та землепорядники і того факту, що на проєктованій ділянці густо пролягають підземні комунікації: теплотраса, водопровід, каналізація, кабельні лінії, в основному прокладені до недобудованого адміністративного приміщення.

Ось тут і треба поміркувати, а чи передбачене під церкву місце селищною радою, попри його центральності, є найзручнішим, найпрестижнішим, найпомітнішим? І чи на ньому передбачена споруда привертатиме увагу нині суцїх та майбутніх поколінь? І не тільки зблизька, а й здалеку, як от у Рясниках, Виткові, Чудниці, Підлісках, Малинівці, Бочаниці, Симонові, Липках... Кожна з названих і не згаданих у цьому короткому реліку церква розміщена справді на коронних місцях сіл, дотримуючись канонів Святої Софії. А в Гощі мало хто над цим задумувався. І дарма. Адже йдеться не про житловий будинок, який простояє 70-100 років, а про храм, збудований навіки. Навіщо його свідомо чи через брак розважливості затискувати мурами висотних будинків, позбавляючи так необхідного простору і віддаленої оглядовості? Хіба так важко збагнути, що висота п'ятиповерхового житла сягає в межах 20 метрів. І вона візуально, а тим паче з трьох боків, на невеликій відстані, пригнічуватиме навіть 30-метрові куполи церкви. Чому саме вибрано цю незручну ділянку для такої будівлі? А вже неподалік с

чували свою зброю. І купу-
ли, як і попередньої, про-
глядаються майже з усіх
кутків великого села.

Мудро вчинила понад
360 років тому володарка
Гощі Регіна (Ірина) Соломи-
рецька-Гойська, облюб-
вавши для храму престиж-
ну місцину на підвищенні
зразу ж за повноводою Кор-
чицею, хоча переважна
більшість поселенців того-
часного містечка мешкала
на лівому боці річечки з
дуже заболоченими берега-
ми. Бо вельможна пані пе-
редбачала розквіт підвлад-
ного їй люду саме у цій час-
тині правого берега Горині.
І не помилилася: у наступні
десятиліття і століття повз
Михайлівську церкву про-
стяглися густо заселені ву-
лиці у всі кінці Гощі. Сягну-
ли вони і через горбисту міс-
цевість та з'єдналися у кіль-
кох відтинках з прадавнім
шляхом Київ-Західна Європа.

Особливо швидко ро-
зрослася Гоща у другій пол-
овині ХХ століття. Переміс-
тився її центр. Прикрасою
стали п'ятиповерхові будин-
ки, зелені насадження. При-
множилося населення, яке
становить 5650 чоловік. З
такими змінами виникла не-
обхідність будівництва нової
церкви. Хоча, до речі, пра-
вославний люд нинішнього
райцентру подібне питання
порушував ще за пануван-
ня у наших краях Польщі.
Тоді було закладено й фун-
дамент на пагорбі, де зараз
знаходиться пожежна час-
тина. Та далі діло не пішло.

Тепер інший час. Грома-
да має можливість здійснити
свій задум. І цьому не стане
на заваді ні непорозуміння між
релігійними конфесіями, ні
сучасні економічні труднощі.
Тим паче, що молода неза-
лежна Україна у Конституції

просторує 70-100 років, а про
храм, збудований навіки.
Навіщо його свідомо чи че-
рез брак розважливості за-
тискувати мурами висотних
будинків, позбавляючи так
необхідного простору і від-
даленої оглядовості? Хіба
так важко збагнути, що ви-
сота п'ятиповерхового жит-
ла сягає в межах 20 метрів.
І вона візуально, а тим паче
з трьох боків, на невеликій
відстані, пригнічуватиме на-
віть 30-метрові куполи цер-
кви. Чому саме вибрано цю
незручну ділянку для такої
будівлі? Адже неподалік є
справді найкращі.

Ще таке. Якщо дано до-
звіл поруйнувати комунікації
(а без цього не обійтися) не-
добудованого адміністра-
тивного приміщення, то це
має означати, що згадане йде
на знос. Отже, через деякий
час на його фундаментах без
зайвих затрат коштів можна
споруджувати бажаний храм.
Причому тоді можна буде ус-
пішно використати готові по-
тужні підземні приміщення.
Коли ж власник того примі-
щення (а воно давно прода-
не) обійдеться без передба-
чених комунікацій і таки його
добудує, то церкву слід зво-
дити за адмінбудинком на
вулиці Островського. Саме
поле, колись назване іме-
нем Терентія Новака, вхо-
дить до земель перспектив-
ного заселення. І храм, хай
через 10, навіть 20 років, опи-
ниться в оточенні садів і одно-
та двоповерхових котеджів.
Саме серед таких будинків
на високому місці він і виг-
лядатиме велично, як і біль-
шість тих, що споруджували-
ся колись, зводяться тепер.

Спиридон КРАВЧУК,
голова районної спілки
Всеукраїнського
товариства краєзнавців.